

РЕЦЕНЗІЇ

ЮВІЛЕЙНІ ВИДАННЯ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

*Книги – кораблі думки, що мандрують по хвилях часу
й обережно несуть свій безцінний вантаж
від покоління до покоління.
Ф. Бекон*

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка як потужний навчально-науковий комплекс здійснює підготовку висококваліфікованих кадрів із 10 спеціальностей в аспірантурі (фізико-математичні, історичні, економічні, філософські, філологічні, психологічні, педагогічні науки) та 7 спеціальностей у докторантурі (07.00.01 Історія України, 10.01.04 Література зарубіжних країн, 10.02.01 Українська мова, 13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти, 13.00.07 Теорія і методика виховання, 13.00.09 Теорія навчання). У виші успішно функціонує спеціалізована вчена рада К44.053.01 із захисту кандидатських дисертацій із педагогіки (голова ради – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України А. Бойко). У навчальному закладі склалися наукові школи, наукові та творчі лабораторії під орудою відомих в Україні та за її межами фундаторів нових напрямів у науці. Рада молодих учених і Студентське наукове товариство скеровують діяльність студентських наукових гуртків і проблемних груп. Результати багатоаспектної наукової діяльності вишу були представлені на ювілейній виставці.

У 2014 році вийшло друком біля 100 видань, присвячених величому ювілею знаного в Україні вищого навчального закладу. З-поміж праць вирізняється своєрідний триптих наукових розвідок із історії вишу, підготовлений за редакцією

доктора філологічних наук, професора, ректора університету М. Степаненка та доктора педагогічних наук, професора, проректора з наукової роботи Л. Кравченко: «Столітня історія Полтавського педагогічного університету», «Подих столітньої історії. Полтавський педагогічний університет», «Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка: 100 років на освітньому олімпі».

У першій книзі колектив авторів (Б. Год, О. Єрмак, П. Киридон, Л. Кравченко, Н. Павленко, Н. Савельєва, М. Степаненко) простежує поступальні етапи розвитку вишу від Учительського інституту 1914 року до сьогодення, ґрунтуючись на багатій джерельній базі. У другому виданні, укладеному О. Єрмаком, у хронологічній послідовності вміщено спогади випускників різних років і нові архівні документи (накази, постанови, розпорядження, протоколи, звіти, статистичні дані, угоди, листи тощо), що прислужатся прийдешнім поколінням дослідників-краєзнавців. Остання книга концептуально узагальнює внесок Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка в історію розвитку вітчизняної вищої школи, освіти та науки.

Виставка ювілейних видань Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Продовженням вищеназваних видань є монографії з історії становлення й розвитку окремих факультетів, як-от: «Історичний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історія і сучасність» (Л. Бабенко, Л. Булава, Ю. Вільховий, Б. Год, О. Єрмак, Т. Жалій, П. Кравченко та ін.); «Історія факультету технологій та дизайну» (авторський колектив; за редакцією В. Титаренко), «Психолого-педагогічний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історична, організаційно-педагогічна і науково-методична ретроспектива» (авторський колектив; за редакцією Н. Карапузової). У монографіях розкривається загальна історія факультету, багатоаспектна діяльність кафедр, що входять до структурного підрозділу, наукова робота викладачів і студентів, а також різні напрями виховання особистості майбутнього вчителя.

У контексті специфіки збірника наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії» безумовний інтерес має інформація про естетичне виховання студентів. Так, на історичному факультеті з метою художньо-естетичного виховання майбутніх учителів створено мистецькі колективи, такі як: камерний вокальний ансамбль «Тисяча років музики» та театр «Фабула» (художній керівник – професор І. Цебрій), чоловічий пісенно-фольклорний гурт «Чебрець» (керівник – Л. Співак). На факультеті технологій та дизайну ефективно діє модель формування естетичної культури вчителя засобами декоративно-прикладного мистецтва, концептуальні та теоретико-методологічні основи якої розроблені доктором педагогічних наук, професором, деканом факультету В. Титаренко. На психолого-педагогічному факультеті за ініціативи професора Н. Карапузової створено виховне середовище як цілісна система взаємопов'язаних компонентів впливу на особистість, де важливе значення має мистецька діяльність студентів і викладачів, зокрема, творчих кафедр (музики, образотворчого мистецтва та хореографії).

Логічно завершують ювілейні історичні студії наукові праці, які конкретизують і поглиблюють інформацію про доробок професорсько-викладацького складу окремих кафедр або їх вихованців: «Випускники природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Коро-

ленка – науковці України», що вийшла друком за редакцією професорів М. Гриньової та Н. Шиян; «Історія кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка» (укладачі професор, завідувач кафедри Л. Яковенко, Т. Непокупна, С. Приходько, О. Годзь); монографії Л. Булави, О. Машенко, С. Шевчука «Географічна освіта в контексті історії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (1914–2014 роки)», а також авторського колективу «Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз» (головний редактор Г. Левченко, укладач О. Лобач).

Для наших читачів незаперечну цінність має колективна монографія про кафедру музики, де висвітлено періоди становлення та напрями її полівекторної діяльності (наукової, краєзнавчої, етнографічної, творчої, навчальної, методичної, організаційної, виховної, громадської); здійснено наративний екскурс у науково-творчі біографії викладачів; доведено континуальність професійно-мистецьких традицій кафедри, що дало змогу констатувати внесок науково-творчих здобутків учених-митців у вітчизняну науку й культуру. Практична значущість праці полягає у перспективі впровадження досвіду досягнення в Полтавському педагогічному університеті конвергентності формальної та неформальної професійної освіти вчителів музичного мистецтва задля вдосконалення підготовки духовно багатого, креативного, професійно компетентного, конкурентоспроможного спеціаліста – носія національної культури.

У ювілейний рік звітувалися провідні вчені вишу, які презентували монографії за результатами загальнокафедральних і персональних наукових досліджень: Л. Бабенко «Радянські органи державної безпеки в системі взаємовідносин держави і православної церкви в Україні (1918 – середина 1950-х рр.)», Я. Блоха, П. Кравченко «Філософські горизонти творчої спадщини В. Г. Короленка», Л. Українець «Фонетична конотація в українській поетичній мові ХХ–ХХІ ст.: семантико-прагматичний вимір», О. Федій «Формування демографічних понять у процесі навчання економічної і соціальної географії»,

С. Шевчук «Наукова школа українського науково-дослідного інституту географії та картографії», авторський колектив під керівництвом доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри політекономії Л. Яковенко «Інтеграція науки і вищої освіти як фактор становлення економіки знань» та ін.

Протягом 2014 р. вийшли друком науково-методичні праці, а саме: навчальні посібники Д. Гальченко «Звичайні диференціальні рівняння»; Н. Гібалової, Н. Карапузової, В. Ржеко «Математика» для майбутніх учителів початкових класів; В. Титаренко «Методика вивчення декоративно-прикладної творчості»; підручник А. Цини «Основи охорони праці» для вищих навчальних закладів освіти.

На окреме слово заслуговують підручник і навчально-методичний комплект (робочий зошит, зошит для контрольного оцінювання, книжка для вчителя) «Світова література» для учнів 6 класу загальноосвітніх шкіл, підготовлені колективом авторів (Т. Конєва, М. Зуєнко, О. Орлова) під орудою доктора філологічних наук, професора О. Ніколенко, які здобули 1 місце на Всеукраїнському конкурсі підручників України (Київ, видавництво «Грамота»). Нові переклади спеціально для підручника зі світової літератури здійснив доцент Б. Стороха. Сучасне навчально-методичне забезпечення зі світової літератури, створене відповідно до нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, високо оцінили науковці, методисти, вчителі-практики, студенти факультету філології та журналістики педагогічного університету (більш детальну інформацію дивіться у фахових журналах «Всесвітня література в сучасній школі», № 7-8, 2014 та «Зарубіжна література в навчальних закладах України», № 7-8, 2014).

2014 рік зібрав провідних учених України й зарубіжжя (Білорусь, Велика Британія, Данія, Іспанія, Казахстан, Канада, Литва, Німеччина, Польща, Росія, США, Туреччина, Швейцарія, Швеція та ін.) на 45 наукових форумах різного рівня, що відбулися на базі вишу. За матеріалами науково-практичних конференцій, семінарів, читань оприлюднено збірники наукових праць: «Журналістика. Філологія. Медіаосвіта», головний редактор М. Степаненко, відповідальний редактор Г. Кудряшов (електронний ресурс, із яким можна ознайомитися за адресою

[http://elcat.pnpu.edu.ua/docs /Zbirnyk.pdf](http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Zbirnyk.pdf)); «Принадність Вашого слова та імені безмежна у часі (до 160-річчя від дня народження В. Г. Короленка)» за загальною редакцією М. Степаненка та Л. Кравченко; «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI Каришинські читання)»; «Навколишнє середовище і здоров'я людини», зокрема, і матеріали студентських наукових зібрань, які охоплювали широкий спектр проблем, – «Перші Полтавські студентські наукові читання зі всесвітньої історії», «Правозахисний рух: історія та сучасність», «Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті (ІСТЕ–2014)», «Реалізація виховного потенціалу системи студентського самоврядування вищих навчальних закладів України», «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика».

Тематику нашого часопису органічно розкриває збірник наукових праць «Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст» у двох книгах (головний редактор М. Степаненко, упорядники й відповідальні редактори Є. Антонович, В. Титаренко та ін.) за матеріалами однойменного II Міжнародного конгресу. Його відкриває вітальне слово президента НАПН України, академіка В. Кременя, де наголошується на винятковій націєтворчій сутності мистецтва: «...педагогічна спільнота має усвідомити аксіологічне й педагогічне значення українського народного мистецтва, яке, базуючись на підвалинах народного світогляду, відтворює емоційно-естетичний, художньо-творчий, моральний, інтелектуальний, трудовий досвід нашого народу, його культуру і духовність. Це - фундаментальна основа збереження національного генотипу, надійний і перевірений часом засіб формування етнокультурної ідентичності особистості».

Фоліант у 100 др. арк. містить статті наукової еліти України Є. Антоновича, Ю. Афанасьєва, В. Бутенка, Г. Васяновича, О. Вишневського, Г. Гребенюка, Т. Завгородньої, І. Зязюна, Т. Кара-Васильєвої, О. Кардаша, О. Коберника, М. Криволапова, К. Левківського, Ю. Легенького, Н. Лисенко, В. Мадзігона, С. Мельничук, Н. Миропольської, О. Никорак, Н. Ничкало, Л. Оршанського, О. Отич, Г. Падалки, О. Пошивайла, В. Радкевич, Н. Романенко, Г. Сагач, Л. Соколюк, В. Тименка,

А. Чебикіна, М. Чепіль, О. Шевнюк, Г. Шевченко, О. Щолокової та ін. Тут глибоко й усебічно аналізуються педагогічні, філософські, етичні, естетичні, мистецтвознавчі, фольклористичні, етнографічні, технологічні, технічні аспекти обговорюваної наукової проблеми, підсумовуються відповідні досягнення, виокремлюються сутнісні суперечності, осмислюється перебіг інноваційних теоретико-методологічних і експериментальних досліджень, визначаються концептуальні засади, стратегії й тактика подальшого поступу актуального напрямку сучасної науки.

Теоретичне значення спадщини відомих учених, які працювали й працюють у вищому навчальному закладі, висвітлюється в серії біобібліографічних покажчиків «Науковці університету», яка збагатилася цьогогоріч такими ювілейними виданнями, як «Жученко Володимир Семенович (до 90-річчя від дня народження)» (упорядники Л. Яковенко, І. Лесунова, Т. Непокупна); «Олександр Петрович Єрмак (до 70-річчя від дня народження)» (Р. Сітарчук, І. Лесунова, В. Орехова); «Професор Микола Степаненко (до 55-ліття від дня народження)» (В. Орехова, І. Лесунова); «Валентина Петрівна Титаренко» (упорядники В. Орехова, І. Лесунова, за редакцією М. Степаненка); «Кустол Дмитро Миронович» (Г. Джурка, Ю. Самусенко).

Ювілейною емблемою прикрашені популярні в Україні та за її межами ліцензовані фахові видання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, такі як: збірники наукових праць «Педагогічні науки», «Історична пам'ять», «Філологічні науки», «Філософські обрії», «Витоки педагогічної майстерності», «Психологія і особистість», «Естетика і етика педагогічної дії», альманах «Рідний край».

Більш детальну інформацію про ювілейні видання вишу згодом можна отримати в реферативному бібліографічному виданні в Institutional Repository (вкладка «Бібліотека») на офіційному сайті педагогічного університету.

Олена Лобач